

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 stycznia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zmienił decyzję z dnia 5 kwietnia 2019 r. w części dotyczącej uzasadnienia i odmówił R. S. prawa do świadczenia przedemerytalnego na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych z uwagi na brak wymaganego stażu pracy wynoszącego co najmniej 35 lat okresów składkowych i nieskładkowych. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że na wymagane 35 lat pracy ubezpieczony udokumentował łącznie 31 lat, 4 miesiące i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych. W stażu organ rentowy nie uwzględnił okresu pracy w gospodarstwie rolnym, gdyż nie była opłacana składka na ubezpieczenie społeczne rolników.

W dniu 23 stycznia 2020 r. ubezpieczony złożył odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę i przyznanie świadczenia przedemerytalnego. Wniósł o uwzględnienie:

- okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 13 czerwca 1970 r. (ukończenie szkoły podstawowej) do 15 lipca 1974 r. (podjęcie pracy zawodowej);
- okresu pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 15 kwietnia 1978 r. do 31 grudnia 1989 r.;
- okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego od 11 maja 1990 r. do 31 sierpnia 1990 r. i od 18 września 1990 r. do 31 grudnia 1990 r.
- okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 1 stycznia 1991 r. do 6 maja 1997 r.;
- okresów pracy w gospodarstwie rolnym w przerwach w pracy zawodowej;
- okresu zatrudnienia w firmie (...) od 15 października 2002 r. do 31 stycznia 2002 r.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 20 lutego 2020 r. organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Dodatkowo wskazano, że do stażu pracy nie zaliczono okresu urlopu bezpłatnego od 11 maja 1990 r. do 31 sierpnia 1990 r., okresu zatrudnienia w Cegielni (...) od 16 czerwca 1995 r. do 23 czerwca 1995 r. (wobec braku pieczętki imiennej na świadectwie pracy - zakład rozliczał się deklaracjami bezimiennymi), okresu zatrudnienia na umowę zlecenie w (...) s. c. od 8 sierpnia 1996 r. do 20 sierpnia 1996 r. (wobec braku zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego u płatnika składek).

Na rozprawie w dniu 16 września 2020 r. ubezpieczony poparł odwołanie. Sprecyzował, że domaga się uwzględnienia w stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym od najmłodszych lat.

Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony R. S., urodzony (...), z wnioskiem o przyznanie świadczenia przedemerytalnego wystąpił w dniu 21 lutego 2019 r.

(wniosek k. 1-3 akt ZUS plik I)

Ostatnio, w okresie od 1 lutego 2002 r. do 30 czerwca 2018 r., wnioskodawca był zatrudniony w PPHU (...) w B.. Stosunek pracy został rozwiązany za wypowiedzeniem dokonany przez pracodawcę z powodu likwidacji stanowiska pracy.

(świadectwo pracy – k. 27-28 akt ZUS plik I, rozwiązanie umowy o pracę k. 29 akt ZUS plik I)

Od dnia 9 lipca 2018 r. ubezpieczony był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ł. jako osoba bezrobotna. Zasiłek dla bezrobotnych ubezpieczony pobierał w okresie od 9 lipca 2018 r. do 4 stycznia 2019 r.

(zaświadczenie k. 31 – 31 odw. akt ZUS plik I)

Wraz z wnioskiem o świadczenie przedemerytalne ubezpieczony przedstawił dokument poświadczający 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych wystawiony przez Powiatowy Urząd Pracy w Ł. w dniu 1 lutego 2019 r.

(zaświadczenie k. 31 – 31 odw. akt ZUS plik I)

Ubezpieczony nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

(zaświadczenie - k. 31 – 31 odw. akt ZUS plik I)

Decyzją z dnia 5 kwietnia 2019 r. ZUS odmówił ubezpieczonemu prawa do świadczenia przedemerytalnego uznając, że na wymagane 35 lat pracy udokumentował łącznie 31 lat, 4 miesiące i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych. W uzasadnieniu wskazano, że do stażu pracy nie zaliczono okresu urlopu bezpłatnego od 11 maja 1990 r. do 31 sierpnia 1990 r., okresu zatrudnienia w Cegielni (...) od 16 czerwca 1995 r. do 23 czerwca 1995 r. (wobec braku pieczętki imiennej na świadectwie pracy - zakład rozliczał się deklaracjami bezimiennymi), okresu zatrudnienia na umowę zlecenie w (...) s. c. od 8 sierpnia 1996 r. do 20 sierpnia 1996 r. (wobec braku zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego u płatnika składek).

(decyzja k. 107-108 akt ZUS plik I)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 30 września 2019 r. w sprawie o sygn. akt VIII U 1802/19 Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji ZUS z dnia 5 kwietnia 2019 r.

(wyrok – k. 21 akt VIII U 1802/19)

W dniu 22 października 2019 r. ubezpieczony ponownie wystąpił z wnioskiem o przyznania świadczenia emerytalnego, wnosząc o uwzględnienie okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego od 1 stycznia 1990 r.

(wniosek – k. 1 akt ZUS plik II)

Organ rentowy uznał ubezpieczonemu za udokumentowany staż ubezpieczeniowy w wymiarze 31 lat, 4 miesiące i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 30 lat i 9 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 4 miesiące i 16 dni okresów nieskładkowych, tj.:

- od 15 lipca 1974 r. do 6 kwietnia 1977 r. (z tytułu zatrudnienia w (...) w B.);
- od 1 maja 1977 r. do 30 kwietnia 1978 r.;
- od 24 czerwca 1978 r. do 6 grudnia 1980 r. (z tytułu zatrudnienia w B. Spółdzielni Mieszkaniowej w B.);
- od 24 lutego 1981 r. do 18 lipca 1981 r., od 2 marca 1982 r. do 10 maja 1990 r. i od 1 września 1990 r. do 17 września 1990 r. (z tytułu zatrudnienia w (...) S.A. z wyłączeniem okresu urlopu bezpłatnego);
- od 5 maja 1997 r. do 31 grudnia 1997 r. (z tytułu zatrudnienia w PPHU (...) w Z.);
- od 1 lutego 2002 r. do 30 kwietnia 2017 r. (z tytułu zatrudnienia w PPHU (...));
- od 1 listopada 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. (z tytułu zatrudnienia w PPHU (...))

(decyzja k. 107-108 akt ZUS plik I, wykaz okresów zatrudnienia k. 11 akt ZUS plik I, świadectwa pracy, zaświadczenia, legitymacja ubezpieczeniowa – akta ZUS plik I i II)

H. S. - matka ubezpieczonego od 1966 r. była właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w B. o łącznej powierzchni 1,1431 ha. Na mocy decyzji wywłaszczeniowej od 1970 r. matka ubezpieczonego była współwłaścicielem części tego gospodarstwa o pow. 0,1041 ha w udziale 1/5. Nadto od 1966 r. była właścicielem działki nr (...) w obrębie nr 1 B. o pow. 0,6618 ha, będącej częścią przedmiotowego gospodarstwa.

(zaświadczenie Starosty Powiatowego w B. – koperta k. 32)

Ubezpieczony zamieszkiwał razem z rodzicami oraz dwiema siostrami (starszą o rok i młodszą o 3 lata) w przedmiotowym gospodarstwie rolnym od urodzenia.

(okoliczności bezsporne)

Poza pracą w gospodarstwie rolnym rodzice ubezpieczonego pracowali zawodowo w pełnym wymiarze czasu pracy: matka jako szwaczka, ojciec jako dystrybutor prasy a następnie jako magazynier.

(okoliczności bezsporne)

W przedmiotowym gospodarstwie rolnym pracowali wszyscy członkowie rodziny ubezpieczonego. Uprawiano warzywa oraz hodowano zwierzęta (owce, kury) dla własnych potrzeb. Nadwyżki pożytków były sprzedawane.

(okoliczności bezsporne)

Do obowiązków ubezpieczonego należał obrządek zwierząt. Ubezpieczony pracował przy żniwach i wykopkach.

(okoliczności bezsporne)

Ubezpieczony ukończył 16 rok życia w dniu 7 sierpnia 1971 r.

W okresie od dnia 1 września 1970 r. do dnia 6 czerwca 1974 r. ubezpieczony uczęszczał do Liceum Ekonomicznego w B. w trybie dziennym, szkoła znajdowała się niedaleko gospodarstwa.

Ubezpieczony realizował obowiązek szkolny w godzinach 8.00-14.00.

(bezsporne, informacja o okresach składkowych i nieskładkowych – k. 5 – 6 akt ZUS plik I)

Po zakończeniu liceum ubezpieczony podjął pracę zawodową przez okres pół roku w B..

(okoliczności bezsporne)

Ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową od dnia 16 września 1974 r. do 6 kwietnia 1977 r.

(książeczka wojskowa – k. 9-19 akt ZUS plik I)

Po zakończeniu odbywania służby wojskowej wnioskodawca powrócił do poprzedniej pracy.

(okoliczności bezsporne)

W dniu 15 kwietnia 1978 roku ubezpieczony zawarł związek małżeński.

Ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym teściów od 15 kwietnia 1978 r. do 31 grudnia 1989 r. w G. o pow. około 2 ha. Teściowie wnioskodawcy poza tym pracowali zawodowo.

(okoliczności bezsporne)

Wnioskodawca jest właścicielem gospodarstwa rolnego od 1 stycznia 1990 r. w B. o pow. 1,9 ha.

(oświadczenie – k. 2 akt ZUS plik II)

Ubezpieczony nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne rolników latach 90-tych nie opłacał. Składek na ubezpieczenie społeczne rolników za wnioskodawcę nie odprowadzali także teściowie wnioskodawcy, który nie zgłosił go do ubezpieczeń w KRUS jako domownika.

(okoliczności bezsporne)

Od 17 sierpnia 2020 roku ubezpieczonemu przyznano prawo do emerytury.

(pismo ZUS – k.34)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego i załączonych do akt sprawy, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała. Bezsporny stan faktyczny Sąd ustalił także na podstawie niekwestionowanych przez organ rentowy faktów podawanych przez wnioskodawcę w toku procesu (wyjaśnienia informacyjne i pismo procesowe wnioskodawcy – k. 19-19 odw.).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 2173) prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna oraz posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn.

Z kolei w myśl ust. 3 art. 2 ustawy świadczenie przedemerytalne przysługuje osobie określonej w ust. 1 po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, jeżeli osoba ta spełnia łącznie następujące warunki:

1) nadal jest zarejestrowana jako bezrobotna;

2) w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych;

3) złożył wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

W myśl ust. 2 art. 2 za okres uprawniający do emerytury, o którym mowa w ust. 1, uważa się okres ustalony zgodnie z przepisami art. 5-9, art. 10 ust. 1 oraz art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. 2020 r., poz. 53) przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, z zastrzeżeniem ust. 2-5, następujące okresy:

1) składkowe, o których mowa w art. 6;

2) nieskładkowe, o których mowa w art. 7.

Z mocy art. 10 ust. 1 przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Stosownie do art. 11 ww. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jeżeli okresy, o których mowa w art. 6, 7 i 10, zbiegają się w czasie, przy ustalaniu prawa do świadczeń określonych w ustawie uwzględnia się okres korzystniejszy.

W rozpoznawanej sprawie spór sprowadzał się do tego czy ubezpieczony posiada wymagany do przyznania świadczenia przedemerytalnego staż ubezpieczeniowy w wymiarze co najmniej 35 lat. Bezspornym było, że pozostałe warunki przyznania świadczenia przedemerytalnego zostały przez wnioskodawcę spełnione.

Ubezpieczony w odwołaniu domagał się uwzględnienia w stażu ubezpieczeniowym okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 13 czerwca 1970 r. (ukończenie szkoły podstawowej) do 15 lipca 1974 r. (podjęcie pracy zawodowej), okresu pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 15 kwietnia 1978 r. do 31 grudnia 1989 r., okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego od 11 maja 1990 r. do 31 sierpnia 1990 r. i od 18 września 1990 r. do 31 grudnia 1990 r., okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 1 stycznia 1991 r. do 6 maja 1997 r., okresów pracy w gospodarstwie rolnym w przerwach w pracy zawodowej i okresu zatrudnienia w PPHU (...) od 15 października 2002 r. do 31 stycznia 2002 r. Ostatecznie na rozprawie sprecyzował, że wnosi o uwzględnienie okresów pracy i prowadzenia gospodarstwa rolnego w toku całego swojego życia, począwszy od najmłodszych lat. W stażu ubezpieczeniowym organ rentowy uwzględnił okresy składkowe i nieskładkowe od 15 lipca 1974 r. do 6 kwietnia 1977 r., od 1 maja 1977 r. do 30 kwietnia 1978 r., od 24 czerwca 1978 r. do 6 grudnia 1980 r., od 24 lutego 1981 r. do 18 lipca 1981 r., od 2 marca 1982 r. do 10 maja 1990 r. i od 1 września 1990 r. do 17 września 1990 r., od 5 maja 1997 r. do 31 grudnia 1997 r., od 1 lutego 2002 r. do 30 kwietnia 2017 r. i od 1 listopada 2017 r. do 30 czerwca 2018 r. Zważywszy na powyższe bezsporne okresy stażu uwzględnione przez ZUS oraz uwzględniając treść powołanych przepisów przedmiotem analizy Sądu Okręgowego było czy jako okresy pracy w gospodarstwie rolnym mogą być potraktowane:

- przypadający po ukończeniu przez wnioskodawcę 16-tego roku życia okres pracy w gospodarstwie rolnym należącym do jego matki, to jest okres od 7 sierpnia 1971 r. do 14 lipca 1974 r., od 7 kwietnia 1977 r. do 30 kwietnia 1977 r.,
- przypadający po ukończeniu przez wnioskodawcę 16-tego roku życia okres pracy w gospodarstwie rolnym należącym do jego teściów, to jest okres od 1 maja 1978 r. do 23 czerwca 1978 r., od 7 grudnia 1980 r. do 23 lutego 1981 r., od 19 lipca 1981 r. do 1 marca 1982 r.,
- okres prowadzenia gospodarstwa rolnego (wnioskodawca jest właścicielem gospodarstwa od 1 stycznia 1990 r.) od 11 maja 1990 r. do 31 sierpnia 1990 r., od 18 września 1990 r. do 4 maja 1997 r., od 1 stycznia 1998 r. do 31 stycznia 1998 r., od 1 maja 2017 r. do 31 października 2017 r., od 1 lipca 2018 r. do obecnie.

Jeśli chodzi o objęty sporem okres od 11 maja 1990 r. do 31 sierpnia 1990 r., od 18 września 1990 r. do 4 maja 1997 r., od 1 stycznia 1998 r. do 31 stycznia 1998 r., od 1 maja 2017 r. do 31 października 2017 r., od 1 lipca 2018 r. do obecnie to z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych bezsprzecznie wynika, że ubezpieczony do ubezpieczenia społecznego rolników w tym okresie nie był zgłoszony i składki należne z tego tytułu nie były za niego odprowadzone. Za okres ten

brak jest dowodów potwierdzających fakt opłacenia za ubezpieczonego składek na ubezpieczenia społeczne rolników bądź też dowodów potwierdzających, iż z płacenia składek w danym okresie była on zwolniony. Tego rodzaju dowodu ubezpieczony nie przeprowadził. Co więcej ubezpieczony nie kwestionował powyższej okoliczności. W konsekwencji, w świetle przytoczonego przepisu art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jako okres składkowy podlegający uwzględnieniu przy ustalaniu uprawnień do świadczenia przedemerytalnego mógł być rozpatrywany jedynie wskazany przez ubezpieczonego okres od 7 sierpnia 1971 r. do 14 lipca 1974 r., od 7 kwietnia 1977 r. do 30 kwietnia 1977 r. - jako przypadający przed dniem 1 stycznia 1983 r. okres pracy w gospodarstwie rolnym matki po ukończeniu 16 roku życia określony w art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy, oraz okres od 1 maja 1978 r. do 23 czerwca 1978 r., od 7 grudnia 1980 r. do 23 lutego 1981 r., od 19 lipca 1981 r. do 1 marca 1982 r. - jako przypadający przed dniem 1 stycznia 1983 r. okres pracy w gospodarstwie rolnym teściów po ukończeniu 16 roku życia określony w art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy.

W pierwszej kolejności wskazania wymaga, że regulacja art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprost nie stawia żadnych wymagań jakie należy spełniać w zakresie warunków pracy w gospodarstwie rolnym przypadającym po ukończeniu 16 roku życia. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności, to jest wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej „domownika” z art. 6 pkt. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 20 grudnia 1990 r. oraz czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie. Jako domownika art. 6 pkt. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników definiuje osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie, oraz stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. O stałości pracy domownika w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 6 pkt 2 decyduje zachowanie gotowości do świadczenia jej na rzecz gospodarstwa osoby bliskiej w wymiarze czasu stosownym do zakładanego przez rolnika prawidłowego jego funkcjonowania z uzupełnieniem, że wymiar tego czasu powinien sięgać co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2011 r. sygn. II UK 305/10). Oznacza to, że okres pracy w gospodarstwie rolnym podlega uwzględnieniu także wówczas, gdy praca faktycznie nie była codziennie wykonywana, lecz wnioskodawca gotów był tę pracę codziennie wykonywać w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie, tj. był dyspozycyjny w tym zakresie. Do uwzględnienia, przy ustalaniu prawa do emerytury, przypadającego przed 1 stycznia 1983 r. okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, na zasadach określonych w art. 10 ust. 1 ustawy, wystarczającym jest przy tym wykazanie przez ubezpieczonego jedynie faktu pracy w gospodarstwie rolnym. Przepis art. 10 ust. 1 pkt 3 nie zawiera żadnych innych warunków; w szczególności nie uzależnia możliwości zaliczenia takiego okresu od potwierdzenia opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników przez rolnika, w którego gospodarstwie rolnym była świadczona praca (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach dnia z dnia 16 kwietnia 2009 r. sygn. III AUa 5187/08).

W orzecznictwie wskazywano również, iż za stałą pracę w gospodarstwie rolnym nie można uznać jedynie doraźnej pomocy w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci, jako członków rodziny rolnika (wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2000 r., II UKN 535/99).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na zaliczenie spornego okresu od 7 sierpnia 1971 r. do 14 lipca 1974 r. i od 7 kwietnia 1977 r. do 30 kwietnia 1977 r. jako pracy w gospodarstwie rolnym matki. Nie ma bowiem, w ocenie Sądu, podstaw do przyjęcia, że R. S. pracował w gospodarstwie rolnym matki w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy.

Sąd nie neguje, że ubezpieczony wykonywał w gospodarstwie rolnym matki pewne czynności polegające na obrządki zwierząt hodowlanych, czy pomocy przy zniwach

i wykopkach, to jednak odwołujący nie wykazał, że wymagało to od niego stałej, codziennej pracy w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie.

Należy również zważyć, że zarówno powierzchnia gospodarstwa (o powierzchni około 1,7 ha), jak i rozmiar hodowli i upraw świadczą o nierealności podnoszonego przez ubezpieczonego rozmiaru i czasookresu wykonywanych prac. Przede wszystkim wskazać należy, że gospodarstwo praktycznie wyłącznie zaspakajało własne potrzeby rodziny, która w nim mieszkała, a hodowla zwierząt była prowadzona w niewielkim zakresie.

Ponadto ubezpieczony nie wykonywał prac gospodarskich samodzielnie, bo w pracach tych uczestniczyli w głównej mierze jego rodzice, oraz rodzeństwo – łącznie z wnioskodawcą 5 osób. Niewiarygodnym zatem wydaje się, aby każdego dnia w okresie spornym ubezpieczony był obciążony pracą w tym gospodarstwie w wymiarze przekraczającym 4 godziny dziennie.

Należy pamiętać także, że w spornym okresie ubezpieczony był przede wszystkim (...) Liceum (...) w B. w trybie dziennym, a zatem należy mieć na uwadze, że sama nauka w szkole, droga do niej, jak również konieczność nauki w domu, uniemożliwiała prace w gospodarstwie w tak dużym rozmiarze.

Jeszcze raz należy podkreślić, że pomoc w pracach przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego przez dziecko uczęszczające do szkoły ponadpodstawowej nie jest pracą w gospodarstwie rolnym i ma jedynie charakter pomocy rodzinnej, wypełniającej dyspozycję art. 91 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Sąd Apelacyjny w Lublinie, wyrok z dnia 17 marca 2015 r., III AUa 876/14).

W ocenie Sądu praca ubezpieczonego w spornym okresie miała charakter pomocy rodzinnej, jakiej dzieci zamieszkałe w gospodarstwie rolnym udzielały rodzicom.

W stosunkach wiejskich, niesłusznie za pracę w gospodarstwie rolnym przyjmuje się pomoc dzieci wiejskich, jaką zwyczajowo świadczą w gospodarstwie na rzecz rodziców. Podobnie, w stosunkach miejskich, okoliczność, że dzieci pomagają w utrzymaniu czystości w mieszkaniu, chodzą po zakupy czy nawet pomagają przy remontach mieszkań, nie oznacza że świadczą pracę. Praca w gospodarstwie rolnym to sytuacja, gdy dziecko rolnika, w zasadzie przez cały czas jest gotowe do pracy i ją wykonuje w wymiarze nie mniejszym niż połowa wymiaru podstawowego czasu pracy. Ubezpieczony nie spełniał tego warunku, bowiem jego podstawowym zadaniem była nauka a nie praca.

Uzupełniająco odnośnie okresu od 7 kwietnia 1977 r. do 30 kwietnia 1977 r. wskazać jedynie należy, że o ile ubezpieczony nie realizował wówczas obowiązku szkolnego, to w toku procesu wskazywał, że pracował wówczas zawodowo (po zakończeniu odbywania zasadniczej służby wojskowej w dniu 6 kwietnia 1977 r. powrócił do poprzedniej pracy). Jego praca w gospodarstwie rolnym w tym ewentualnym okresie także nasuwa niedające się usunąć wątpliwości Sądu.

Wreszcie Sąd Okręgowy uznał także, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na zaliczenie spornego okresu od 1 maja 1978 r. do 23 czerwca 1978 r., od 7 grudnia 1980 r. do 23 lutego 1981 r., od 19 lipca 1981 r. do 1 marca 1982 r. jako okresu pracy w gospodarstwie rolnym należącym do teściów ubezpieczonego. Ubezpieczony nie udowodnił wymaganych prawem przesłanek warunkujących uznanie mu tego okresu jako przypadający przed dniem 1 stycznia 1983 r. okres pracy w gospodarstwie rolnym teściów po ukończeniu 16 roku życia określony w art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy.

Jedynie z ostrożności (wobec ostatecznego stanowiska procesowego ubezpieczonego) należy w tym miejscu podkreślić, o czym już wcześniej wspomniano, że nie jest jedynie hipotetycznie (bowiem po dniu 1 stycznia 1983 r. organ rentowy uwzględnił m.in. jako okres składkowy od 2 marca 1982 r. do 10 maja 1990 r. z tytułu zatrudnienia) możliwe ewentualne uwzględnienie ubezpieczonemu do stażu pracy w gospodarstwie rolnym matki bądź gospodarstwie rolnym teściów okresów po dniu 1 stycznia 1983 r. z uwagi na to, że nie był zgłoszony

do ubezpieczenia społecznego rolników odpowiednio ani przez rodziców/matkę ani przez teściów, którzy nie odprowadzali za niego składek.

Zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawcy spoczywał ciężar dowodowy w niniejszej sprawie. Oparcie polskiej procedury cywilnej na zasadzie kontrydiktoryjności jedynie

w wyjątkowych przypadkach dozwala Sądowi na podjęcie czynności mających na celu pobudzenie inicjatywy stron, a zasadą w tym zakresie jest samodzielne dążenie uczestników postępowania do wykazania prawdziwości podnoszonych twierdzeń. Jeżeli twierdzenie istotne dla rozstrzygnięcia nie zostanie udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decyduje rozkład ciężaru dowodu. Zatem strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi ryzyko ujemnych skutków niedopełnienia swoich obowiązków w tym zakresie. Sąd Okręgowy uznał również, zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku, iż nie jest zarówno zobowiązany, jak i uprawniony do przeprowadzenia dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96).

Reasumując, nawet przy ewentualnym uwzględnieniu okresu pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym matki w okresach wakacyjnych stanowiących przerwy w realizowaniu obowiązku szkolnego (lipiec, sierpień każdego roku na przestrzeni okresu od 7 sierpnia 1971 r. do 14 lipca 1974 r.) a także okresów pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 1 maja 1978 r. do 23 czerwca 1978 r., od 7 grudnia 1980 r. do 23 lutego 1981 r. i od 19 lipca 1981 r. do 1 marca 1982 r., łączny okres po zsumowaniu tychże ze stażem pracy uwzględnieniem przez organ rentowy nie przekracza wymaganych 35 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Mogące ewentualnie podlegać zaliczeniu okresy nie przekraczają bowiem brakujących ubezpieczonemu 3 lat, 7 miesięcy i 5 dni.

W oparciu o poczynione ustalenia i obowiązujące przepisy prawa Sąd Okręgowy uznał, że skarżący nie spełnił wszystkich warunków do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego, gdyż nie legitymuje się minimalnym stażem pracy w wymiarze 35 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

W konsekwencji odwołanie jako niezasadne podlegało oddaleniu, o czym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

(K. W.)

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem, z pouczenie o prawie terminie i sposobie złożenia apelacji doręczyć ubezpieczonemu.

3.11.2020 r.